

Szégyellem, hogy informatikus vagyok...

A „fejlett Nyugat áldásos hatása” következtében már nálunk magyaroknál is rettenetesen eltolódott a külcsein és a belbecs aránya az előbbi javára. Csomagolástechnika! Nem az a lényeg, hogy mi van benne, hanem az, hogy miként kínálja magát.

1. tétel: Csomagolástechnika – és/vagy/avagy (sz)ámítástechnika

Belétküdtött az ún. „fejlett Nyugat”, de amúgy rendesen! Pár éve még simán-lazán téptem fel kedvenc kávémm – ez itt nem a reklám helye: az Omnia – csomagját, hogy a számítógép püfölésének megkezdése előtt hódoljak a szívinfarktus kapujában álló magasvérnyomásúak második számú szenvedélyének. (Az első a cigi, sajnos.) Ma pedig mindenféle hardvert kell alkalmaznom ahhoz, hogy jogos feketémhez jussak.

Már e ponton le kell szögezmem, hogy engem nem bűvöl el a csomagolás. Kit érdekel, hogy milyen pakliban van az a kávé – csak kerüljön ki onnan, de gyorsan. No, azért figyelek már az árakra is. Mert mitől kerül például a D...-kefir a másféle hasonló készítménynél sokkal többbe, mikor pedig sem íze, sem állaga nem kiválóbb amazokénál? Egészen nyilvánvaló, hogy engem itt meg akarnak etetni. Pedig nekem elegendő lenne egy hüm-hüm snassz burkolaton a következő feliratka is:

*„Az rajtam az irka-firka:
Ez itten egy ír kefirke.”*

Most azért sem fogok azonnal kitérni a vindovs (így írandó!) mindenféle „bájaira”. Csak kedvenc matematikus barátomat – H. G. (bár nem Wells) – idézem: “Béla, minek ezen a képernyőn ennyi szín? És nem lehetne a hangot kikapcsolni?”

Szabadság ugyanis nincsen: kedvenc Omniámat már életem végéig csak ebben a bezáróan buta/csacska csomagolásban fogom megkapni.

No jó, ha már itt tartunk, akkor mégis vesztegetek pár szót a – kedvelt fiatal kollégám ékesangol nyelvjárásával szólva – „vindovs”-ra. Csomagolástechnika! Kilencven százalék tütyi-mütyi (külcsein), tíz százalék funkció (belbecs). Nem én mondom, hanem másik kedvenc szakmatársam: „Te, ezt nem merném rábizni egyik ügyintézőmre sem, mert fél perc múlva már azt sem tudná, hogy hol is tart...”

Kávé, kefir és „vindovs”. Csak én látok bennük rokonságot? Vagy netán alapvetőbb, mélyebb problémákról van szó? A „felületet” (csomagolást) a tartalommal szemben előnyben részesítő felületes fejlesztőkről és felhasználókról? Talán egy együttes példa híven szemléltetni fogja aggályaimat.

Egy igen komoly munkám kapcsán az „alapanyagot” MacWord formátumban kaptam meg. A „doc” állomány 2.5 Mbyte méretű volt. Persze Istenke vesse az első követ arra, aki ekkora „doc” állományt készít. (És tegye minél hamarább.) Pici kis gépemem 64 Mbyte munkaterület volt a 16 Mbyte központi tár mellett. A „magyar” Winword a konverzió során megtette a magáét: az első pillanatban közölte ékes szláv nyelven, hogy „nyetalicska, nyemnyemznájú, podhrim – OK... Hidegindítás... Persze „szépen” elszállni mennyire kedvesebb, mint snassz felületből, ugye ...? Második kísérletem egy 1.5 Mbyte „doc” állománnyal

sokkal sikeresebb volt. Amúgy eléggé gyors kis gépem két és fél órai munka után közölte, hogy nem elég, sohasem elég a memória, amit megszegel...

No, ti felületes felületrajongó fejlesztők, gyorsan menjetek a fenébe! Nekem tartalom kell, nem csomagolás. Azt pedig már nem is várom el tőletek, hogy tudjátok: mi is az az alliteráció...

2. tétel: A kivagyiság ára

Béla bácsi jut most eszembe. Illyés Béla, az FSZDV (Fővárosi Számítástechnikai és Díjbeszedő Vállalat)

„
Kávé, kefir és „vindovs”.
Csak én látok bennük
rokonságot?
Vagy netán alapvetőbb,
mélyebb problémákról van szó?
♦
Felületes fejlesztők,
gyorsan menjetek a fenébe!
Nekem tartalom kell, nem
csomagolás.
Azt pedig már nem is várom el
tőletek, hogy tudjátok:
mi is az az alliteráció.
”

volt számítástechnikai főnöke. Tőle nem csak a következő viccet tanultam:

Gyerek: Mi az előrehaladás titka, apám?

Apa: Nyalni, nyalni és nyalni.

Gyerek: És az segít?

Apa: Nem, fiam: az talpát.

Erre az egyáltalán nem-vicc viccre – ugye – felesleges visszatérnem... Több szempontból is felesleges, de ez az év nem fog elmúlni anélkül, hogy emlékeznek!

Béla bácsi 1972-ben (!) – életem legelső rendszerterve alkalmából – a sárga földig letolt. „Hát hogyan képzeled ezt fiam, a papír az pénz!” Történt ugyanis, hogy „csodálatosan szép” közüzemi számlaértékesítőket terveztem. „Egy A4-es oldalra akár öt számlatükör is elférne, Béla!” – intett keresztnévrokonom. Már akkortájt és az akkori „kicsiben” is a jó öreg puritán szemlélete évente több tízmilliót (!) takarított meg a cége számára.

Ma (is) rá kell gondolnom. Akkor, amikor a volt egyetlen közüzemi számla helyett manapság négyet/ötöt kapok. Az egyik csicsásabb, mint a másik. Nem A4-es, hanem mégcsak le sem tudom fűzni egy normális dossziéba. Mindent kétszer mond, mindent kétszer mond a számla. Alatta fityeg egy kiüszelt használhatatlan papírdarab – szép színesen. Viszont már halvány dunsztom sincs arról, hogy a papírokon mi és mit jelent. Ez az fiúk! Csomagolástechnika! „Szépen” és érthetetlenül. Mint az Omnia: „szépen” és felbonthatatlanul. Csak hadd élvezze a „felhasználó” a külsínt!

Hja! De mennyibe kerül nekem (!) ez a kivagyiság? Halkan, de bátran megkérdem: mennyit fizetek a fogyasztott áramért és mennyit az általam egyáltalán nem óhajtott csicsás és értelmetlen papírért? Az én díjamból tessék az utóbbi árát levonni!

3. tétel: Rendszerváltás

Nem gondolkodok most politikában. Csakis az informatikai rendszerváltások járnak az eszemben. Például? Például a P...-banké. Már 1991-ben úgymond készen állt a terv az „informatikai átállásra” (de szörnyű kifejezés!). A lózung az lózung: nem tettek semmit, csak jelszavakat hadováltak. Következmény: a P...-bank információs rendszere a múltév végi „váltás” során összeomlott. Saját jogos kis pénzemhez is csak némi manuális manőverek során juthattam hozzá. Nekem kellett rohangálnom, nekem kellett intézkednem – és még elnézést sem kértek tőlem azért, hogy teljesen jogtalanul használták a pénzem X ideig.

Európa?

Időközben valamilyen őrült kitalálta az új számlaazonosítási „rendszer”,. Eddig úgy-ahogy – magánemberként és informatikusként egyaránt – meg voltam elégedve például az O.. számla-azonosítási módszerével. Szűk agyammal is meg tudtam jegyezni a számla-

számomat. Ez a tény valakiket bántott. Kitaláltak egy kilencven kilométer hosszú – számítástechnikailag az azonosításra tökéletesen alkalmatlan – új „kulcsot”, amit én magam se jegyezhetek meg és aminek az adatbázisban való használata felér egy nemi erőszakkal.

A célnak eddig tökéletesen megfelelő „sárga” csekkek használatát betiltották és a honpolgárt – se teoretice, se praktice nem létező – újféle „módszerek” (azonosítók, befizetési módok, csekkek, nyomtatványok) alkalmazására kényszerítették. Viszont kérdem én, hogy ha a „sárga” csekk már nem használható, akkor miért fizethettem be az összeget azzal még a mai szent napon is? És kérdem én – úgy generice –, hogy kik veszik maguknak a bátorságot arra, hogy cirkuszoljanak 10 millió állampolgárral?

A „teoretice-praktice-generice” marhasáგaimra majd visszatérek. Egyelőre a komolyabb dolgokkal kell törődnöm. Mert fel kell tennem a kérdést, hogy mikor hagy fel a parlament, a kormány, az önkormányzat, az úgynevezett közszolgálati intézmények hada, a bank, a biztosító és a minden egyéb az informatika illetén szégyenteljes megcsúfolásával?

A parlament – megfelelő szakértők hiányában – úkre-fükre hozza az informatikai szempontból tökéletesen megalapozatlan, elvileg (teoretice) talán helyes, de gyakorlatilag (praktice) meg nem valósítható – tehát eleve kijátszható – törvényeit. Ehhez kontrázik a kormány, hiszen egyik „társaságban” sem létezik egyetlen informatikus-lelkületű – vagy legalább halvány beütésű – honatyja sem úgy általában (generice). Az önkormányzatok teljes mellszélességgel járulnak hozzá a „rendszerváltás” informatikai káoszához. Hja, ha a kormánynak és a parlamentnek szabad... Ezer pengőt fizetek annak, aki meg tudja nekem ma mondani, hogy kis társasházunk ebben az évben mennyi „kukadíjat” fog fizetni, miként, miért és hogyan.

4. tétel: „Nagy” rendszerek?

Ön már megkapta a tébé kártyáját vagy legalábbis annak a leendő(nek hitt) számát? Elárulom, hogy nekem több régi kártyám is van. Csak úgy: dacból. Ha már ennyire dilisek az „informatikusok”... A már régen nem létező cégem kártyája szerint furatom ma is a fogaimat, miközben a másik – a jogos – kártya épen és sértetlenül hever a briftnimban jobb napokra várva. Sokkal többet nem várok az új kártyától sem. Fogok belőle kapni kettőt, hármat – ízlés szerint. Az egyikben a nevem „HASY” lesz, a másikon a számítógéppel készített telefonkönyvben tévesen megadott címem fog szerepelni (egy évvel korábban a cím még megfelelő volt), de az biztos, hogy a három kártya azonosítószáma nem lesz azonos. Nem baj, majd válogatok. Csak be ne kelljen mennem valahová, hogy a fizetett informatikusok és ügyintézők csacsisága miatt az én egyáltalán nem fizetett időcskémet pazaroljam. Mert a rendszerváltás ürü-

gyén ez a módi: mi eltoljuk X millióért, te pedig korigáld, te lökött állampolgár – ingyen.

Az új jogrend miatt meg kellene nyugodnom. Személyiségi jogaim („privacy”) védve lesznek. Annyira, amennyire nem is akarom. Az úttörő esete a vak néivel... Én boldog lennék, ha ismereteimet – amikor kívánom! – egy pillanat alatt előkapnák és – megsimogatva ráncos homlokomat – azt mondanák, hogy „jé, Ön az kedves Halassy úr, mit óhajt, azonnal, és...”. Namármost ezzel szemben az O...-ben a kiscsaj rám förmed, hogy miért nem tudom fejből az általam fizetett kétféle gázszámla egyenkénti azonosító jeleit. (Tényleg: de hülye vagyok, elvégre azt a két tizenvalahány karakteres számot még a gyóntatószékben is köpnöm kellek. A „kiscsajért” pedig azért sem fogok elnézést kérni: ha ő pökhendi velem, pedig unokám lehetne, akkor viselje el, hogy én őt az amúgy ékes szótáramnak nem másik szószedetével illetem.)

„No, kukkantson bele a gépbe” – indítványoztam. Nem kellett volna tennem! Az első kísérletet még végrehajtotta – a gázszámlám első tétele kilenc (!) nemes perc alatt előkerült –, a másodikra viszont már nem volt hajlandó. Felhúzta a szemöldökét, félrenézett, körmöt reszelt és minden másféle bevethető módon közölte velem, hogy tahónak tart.

Ez nem baj: legalább tanulok magyar informatikát. Kilenc perc alatt egy tétel. Nem tudom, nem folytatom. Önt nem szolgálom ki, de felszámlázom a kezelési költséget. Nos, ez a magyar Európa. Egészen tetszetős. Végül is én vagyok a hülye, hogy nem vittem magammal a horgolásoimat...

Persze én ismerem az informatikai hátteret is. A magyar „informatikai társadalom” – a felhasználók és a fejlesztők együttese – jobb esetben a régi nagygépes (ESZR, IBM) alkalmazásokon edződött. Rosszabb esetben egyenest a „pécés” világba csöppent bele. A régi rendszeralkotási módszereket egyesek elavultnak ítélték, de újat nem állítottak a régiek helyébe. Az az igazság, hogy a „nagy” rendszerek kialakításában nincsen használható tapasztalatunk. Be kell vallanom, hogy nem is haragudtam annyira arra a hölgyecskére. Bár udvariasságot még tanulhatna valahol, de a saját tehetlenségéből fakadó dühe némileg mentette a helyzetét. Nálamnál. És más „kunceaftoknál”?

5. tétel: „Óvakodjatok a hamis prófétáktól...”

A hazai „informatikusok” tudatlansága szinte vérlázító. Nagy-nagy izzadtságok árán valahol egyszer végül is elértem, hogy a lényeges és közös ismereteket végre

„
Csak be ne kelljen mennem
valahová, hogy a fizetett
informatikusok és ügyintézők
csacsisága miatt
az én egyáltalán nem fizetett
időcskémet pazaroljam.

Mert a rendszerváltás ürügyén
ez a módi:

mi eltoljuk X millióért, te pedig
korigáld,

te lökött állampolgár – ingyen.

A hazai „informatikusok”
tudatlansága szinte vérlázító.

”

egyetlen helyen kezeljék. Az úgynevezett „kistáblákról” van szó. Azokról a kódokról, nevekről, értékekről stb., amelyek egy adott szervezet minden picinyke részlegében azonos módon értelmezendők és kezelendők. Ezek a „kistáblák” lehetnek specifikusak, vagy akár több szervezetre is érvényesek. Példa: a „díjfizetés módja” természetesen csakis a díjkasszírozó cégeknél jellemző, viszont a „település” adatban tágabb kör érdekelt.

Summa summarum: az X cég számítástechnikai fejlesztési vezetője úgy döntött, hogy a kistáblákat az addigi – általa snassznak ítélt – centralizált menedzselés helyett régiókba leosztva kell kezelni. Az „okos” döntés azonnal megteremti a maga várható gyümölcsét. Mit

gondol az olvasó, hogy a móri fiók (Móron van kirendeltség) melyik községhez tartozik? Ne tippeljen, mert első tippje jön csak be. Mór – Mórhoz tartozik. Szuper! Az egyik „adatbázisban”. Mór - nem vicc – Zalaegerszeghez tartozik. A másik „adatbázisban”. Szép és változatos az élet! Addig, ameddig nem kell ügyet intézni.

Más. Már iszonyatosan régen a begyemben van a magyar „nacionalista” önteltség, amely szerint egyetlen és igazi tőkénk a magyar „szellemi potenciál”. Természetesen én ezt a kincset nem igazán akarom leszólni. De tessék csak bemenni az O...-be, a P...-ra, az önkor...hoz, a ren...re - bárhová - és meg lehet győződni a magyar szellemi potenciál valódi szintjéről. Persze ehhez nem is kell ekkora vándorút. Elég megpróbálni szét/összeszerelni egy „magyar” villanykapcsolót, egy „magyar” vízcapot, és aki az én lakásom falainál, ablakainál, ajtóinál egyetlen egy darab a kilencven fokhoz közelítő derékszöveget felfedez, annak bármit fizetek. Ennyit a „potenciálról”.

Nekem ugyanis most nem más szakmákról kell beszélnem. A sajátunk van végleges káoszban. Öreg és fiatal rókák ma egyaránt kaszálnak. Egyrészt megismétlődik a hetvenes évek elején már ismert helyzet: magukat informatikusnak, számítógépesnek kikiáltó idősecske – korombeli – lézengő ritterek kóklerekednek jobbra és balra. Mi több, „tanácsot adnak”. Milliókért. Aminek egyenes következménye, hogy a valódi – korombeli – informatikusokra nem hallgatnak. Tudnám sorolni a példákat, de ezt nem teszem, mert nagyon fáj. Fáj látni az igaziak keserves küzdelmeit, mert másrészt azt kell látnom, hogy a ifjú „titánok” siserahada lesöpri őket. Félreértés ne essék: nem csak kedvelem, hanem kimondottan szeretem a rajongó, fantáziadús ifjakat. Persze nem a nyugatról idepaterolt – otthon ui. tökéletesen használhatatlan –, az én kis családom adójából fizetett titánokat. Akik tökéletesen használhatatlanok és X ezer dollár felvétele

után „lepattannak”. Kedvelem a számítógépet valóban szerető ifjakat.

Csakhogy lelkesedni a számítógépért és szép felületet rajzoló programokat írni, az nem ugyanaz a kategoria, mint egy vállalat információs rendszerét rendbetenni. Ez utóbbihoz nemcsak fiatalság, hanem valami kis érett bölcsesség, rettenetesen sok türelem és jó adagnyi tapasztalat is szükséges. Éppen ezért ledöbbenek a hülye hirdetések, amelyekben „tapasztalt”, csakis 30 év alatti „informatikusokat” keresnek.

Node ez még hagyján! Elárulok egy apró titkot: én még Arisztotelészen, Senecán, Tacituson, Marcus Aureliuson stb. nevelkedtem. Sztoikus vagyok. Engem nem lehet személyesen bántani azzal, hogy az X óriásprojekt (10 milliárd forint) semmihez sem értő főkorifeusa nem hallgat meg, mert inkább a sógornője huszoneves fiának fizet napi (!) harmincezer forintot. Engem „nem érdekel”, hogy tehetséges és hajtós kolléganóm havi X ezer forintért kénytelen kijavítani azokat a baromságokat, amelyeket a havi Y százezerért alkalmazott „külsős” eltolt. (A külsős jellemzője, hogy kifizetési magának a belsősök által megírt programokat is. Ha megteheti...?)

Engem nem lehet bántani. Viszont engem bánt, hogy kis hazánkban nincs tisztességes informatikai oktatás.

Engem zavar, hogy a szervezőt nem rendszertervezés, hanem minden másra okítják. Az én csőrömet piszkálja, hogy a programozó vizsgálja egy játékprogram megírása és a szerencsétlen fiatalt nem programozni, hanem programsorok írására tanítják. Engem bosszant, ha egy cégnél „hivatalosan” letiltják a magyar ékezetet is ismerő szoftver alkalmazását. Bennem hiányérzet van, amiért nincs kellő számú és megfelelő informatikai szabvány. Nem vagyok elégedett az informatikának a tudományos berkekben elért „rangjával” sem, mert az informatika az informatika – nem matematika, nem közgazdaság-tudomány, nem mérnöki szakma.

Mindez nem sért – csak nagyon-de-nagyon bánt. Ez az ország ma telistele van hamis profétákkal. Hazaiakkal és külföldiekkel egyaránt. Ők csak jönnek, mennek, az adott cégnél csak átutazóban vannak és még maguk mögé sem néznek – amit pedig még a kutyája is megtesz.

A „magyar vándor” megszedi magát itt, hogy holnap már amott okozzon károkat. A külföldi pedig napi ezer dollárokért adja a használhatatlan tanácsait, készíti a pároldalas tanulmányait (egy oldal egy ábra, öt sorral alapon) és fölényesen kioktat arról, amihez nem is ért.

A valódi profétának pedig itt nincs helye. A „kisprofétákat” – a naponta gürcölő, jobbitani akaró szervezőket, programozókat, üzemeltetőket – semmibe sem veszik. Túldolgoztatják őket (ma már nem az a jellemző, hogy lógatják a lábukat) és rájuk mutogatnak, ha ott „feljebb” valaki valamit elszúrt. Az igazi informatikusokra pedig csak ritkán hallgatnak. Pénz beszél, informatikus ugat...

Zárótétel: Szégyellem...

A múltkoriban valamilyen intézménynél – banknál – próbáltam vigéckedni. Csak nem sikerült a szerencsétlen hölgynek kikeresnie azt, amit akart a számítógépen. Közben vigasztaltam: én is „számítógépes” vagyok. Hát ne tudd meg, hogy milyen sötét pillantást vetett rám! Hallgatni aranyabb lett volna...

Ezernyi „kisproféta” társamra ugyanis nem hallgatnak. A csendes, békés, a szívét-belét kiöntő, tapasztalt, negyvenéves valódi számítástechnikusként „hallgass” a neve. A lármás, játékprogramon nőtt fiataloké (írt már életében egy háromezersoros Clipper-programot is ám), a kinyalt nyugati ficsúr, a külföldet az újabb megoldásokért lelkesen sorralátogató vándorvezetők a terep.

A rendszerszervező szakmának valamikor volt becsülete. Sohasem túl sok, de azért volt. 1970-ben a Volán Elektronikához paterolt ki a SZÁMOK egy kis valódi gyakorlatra. (Faragó Sándor, a SZÁMOK vezetője tudta, hogy ez az olyan nyikhajoknak, mint jómagam is voltam akkor, a nagyképű, frissen végzett egyetemistáknak mennyire fontos tanulóiskola.) Szépen csúnya vagy csúnyán szép, de mindenképpen nagyon értelmes „témavezetőm” az áldott emlékü Kenyeresné volt. Neki köszönhetően a Volán akkor egészen jó kis rendszereket készített (remélem ma is ezt teszi) az akkori lehetőségekhez képest.

Én, mint ifjú titán, papoltam neki szervezésről, meg elméletről, meg mindenről. Nyersen félbeszakította elmélkedéseimet: „Tudod, itt mi nem szervezünk, csak a sz...t passzírozzuk.” Üdítő felismerés volt. Mert én már akkor megtudtam, hogy szervezőként hol is van a helyem. Manapság is csak titkon, holdas éjszakákon álmodom arról, hogy én informatikusként netán még valamit tehetek is kis hazámért.

Erre az esélyem egyre kevesebb. Mert kit toszogatnak akkor, ha valami nem jól működik a rendszerben? Nem a külsőt, nem a külföldi szakértőt, nem a rossz megoldás mellett voksoló vezetőt. De nem ám! Hanem azt, akit lehet: a kisbérű belső számítástechnikust, aki megpróbálta, aki hajtott, de akinek nincs szava. Ha lenne is, elakadna, amikor a t. végső-felhasználó rápirít. És akkor kezdi szégyellni, hogy informatikus.

Én is ezt teszem. Szégyellem, hogy informatikus vagyok. Mert egy teljes élet munkája sem elég ahhoz, hogy lemossa e megtisztelő rangról, szakmáról - mi több: hivatásról - azt a mocskot, amit az utóbbi időben egyesek rákentek.

Szégyellem...

A szerző közgazdász-informatikus.

1970 óta foglalkozik az információs rendszerek tervezési és megvalósítási kérdéseivel.

A közgazdasági és informatikai tudományok kandidátusa. Tucatnyi szakkönyvén kívül mintegy 100 cikke jelent meg.

Ezek némelyikében az informatika társadalmi és személyes hatásait vizsgálja.